

Pasiekimų raida ir Pasiekimų lygių požymiai¹. Lyginamoji lentelė

<i>Pasiekimų sritys</i>	<i>Pasiekimai</i>	<i>9-10 mokymosi metai</i>	<i>Pasiekimų požymiai (III lygis)</i>	<i>Pasiekimų požymiai (IV lygis)</i>	<i>Pastabos</i>
A. Savęs ir visuomenės pažinimas ir tyrinėjimas.	A1 Išskiria save kaip sąmoningą, atsakingą asmenybę, demokratinių vertybių ir valstybingumo puoselėtoją, Lietuvos pilietį, šalies ir tarptautinės bendruomenės narį.	A.1.1. Atpažįsta ir suvokia save kaip aktyvų pilietinės bendruomenės narį, sąmoningą pilietį, suprantantį savo teises ir pareigas, gebantį konstruktyviai dalyvauti visuomenės ir valstybės gyvenime ir jį tobulinti.	A1.3. Išskiria pilietinės visuomenės požymius valstybėje, charakterizuoja šiuolaikinę demokratiją ir pateikia keletą politinių josraiškos formų.	A.1.4. Supranta pilietinės visuomenės esmę, identifikuoja ir suvokia save kaip aktyvų pilietinės bendruomenės narį, sąmoningą pilietį, suprantantį savo teises ir pareigas, gebantį konstruktyviai dalyvauti visuomenės ir valstybės gyvenime ir jį tobulinti.	
	A2 Tyrinėja, analizuoja ir argumentuotai interpretuoja savo asmens ir visuomenės santykių problemas, derindami individualumą ir visuomeniškumą.	A.1.2. Drauge su kitais nustato ir nagrinėja problemas, kylančias klasėje, mokyklos ir vietos bendruomenėse, pateikia galimų problemos sprendimų. Sugeba veikti taikaus demokratinio sugyvenimo ir bendradarbiavimo sąlygomis, gyventi,	A2.3. Pateikia pavyzdžių, kaip veikia demokratija, su kokiais iššūkiais susiduria ją kurianti visuomenė, tinkamai vartodamas istorijos, politikos, teisės, kultūros sąvokas.	A.2.4. Supranta ir paaiškina demokratijos esmę, jos pagrindines vertybes, jomis vadovaujasi. Drauge su kitais nustato ir nagrinėja problemas, kylančias klasėje, mokyklos ir vietos bendruomenėse, pateikia galimų problemų sprendimų būdų.	Aukštesnio lygio pasiekimai neturėtų būti apribotas tik vietos bendruomenės problemų tyrinėjimu. 9-10 kl. mokiniai jau geba suprasti platesnio masto reiškinius ir įvykius, todėl šio pasiekimo IV lygio požymį siūlome išplėsti, įtraukiant ir

¹ Pasiekimų požymiai, kurie mūsų nuomone labiau dera su nurodytomis pasiekimų apibrėžtimis, išryškinti geltona spalva.

		savanoriškai laikantis taisyklių ir įstatymų.			tarptautinio/globalaus konteksto problematika.
	A3 Geba analizuoti socialinę, politinę ir kultūrinę tikrovę, galinčius joje kilti konfliktus, ugdomi gebėjimą laisvai ir sąmoningai spręsti, vertinti ir apsispręsti atviroje pliuralistinėje visuomenėje.	A.1.3. Tyrinėja ir domisi visuomenės gyvenimu, jį analizuoja, geba paaiškinti visas sąvokas susijusias su visuomenės ir valstybės gyvenimu. Įsisavindami pilietinio raštingumo pagrindus, kūrybiškai interpretuoja socialinę aplinką, demonstruoja nuostatą nuolat keistis, tobulinti, lavinti save.	A3.3. Atskleidžia skirtingus atskirų visuomenės narių, bendruomenių požiūrius į tradicijas, valstybingumą bei jų svarbą dabarties ir ateities pasaulyje. Išvelgia galimus skirtingų požiūrių sąlyčio taškus.	A.3.4. Atskleidžia tradicijų raidą, dabarties aktualijas, susijusias su tradicijų raida; tradicijų išsaugojimo, kūrimo ir tvirtumo problematiką bei vystymosi perspektyvas. Atskleidžia diskusijų ir svarstymų dėl būtinybės stiprinti ir išlaikyti tradicijas, valstybingumą kilmę, išsakomas pozicijas; jas sąlygojančius faktorius. Pateikia argumentuotus, etika ir mokslo principais pagrįstus teiginius formuluodamas savo poziciją svarstymuose dėl būtinybės išsaugoti kultūros, tautinį, bendruomenių paveldą. Projektuoja tyrimą, susijusį su vietos bendruomene, paveldu, asmenybėmis, institucijomis; numato medžiagos, reikalingos tyrimui, rinkimo, apdorojimo ir panaudojimo būdus. principais pagrįstus teiginius formuluodamas savo poziciją svarstymuose	A1.3 pasiekimo raidos apibrėžtis yra identiška B1 pasiekimo apibrėžčiai. Be to, šio pasiekimo IV lygio požymis orientuojamas tik į vietos bendruomenės problematikos tyrimus. Kaip minėjome aukščiau, mokiniai 9-10 klasėse geba suvokti platesnio masto problemas ir daryti savo pasirinkimus. Todėl siūlome sudaryti galimybę mokiniams patiems spręsti, kokio masto ir kokias problemas tyrimų pagalba jie norėtų analizuoti.

				dėl būtinybės išsaugoti kultūros, tautinį, bendruomenių paveldą. Projektuoja tyrimą, susijusį su vietos bendruomene, paveldu, asmenybėmis, institucijomis; numato medžiagos, reikalingos tyrimui, rinkimo, apdorojimo ir panaudojimo būdus.	
	A4 Drauge su kitais sprendžia problemas, kylančias klasėje, mokyklos ir vietos bendruomenėse.	A.1.4. Remdamiesi įvairiais informacijos šaltiniais, nagrinėja aktualias vietas, nacionalines ir globalias problemas, klausimus ir įvykius. Vadovaujasi pilietinės atsakomybės, savęs kaip žmogaus ir piliečio kūrimo, ugdymo(si) nuostata.	A4.3. Supranta save kaip valstybės pilietį, bendruomenės narį, suprantantį savo teises ir pareigas, turintį savo nuomonę apie dalyvavimą visuomenės ir valstybės gyvenime, norintį jame dalyvauti.	A.4.4. Žino ir geba paaiškinti valstybės piliečio sąvoką, jo teises ir pareigas, lojalumą valstybei ir visuomenei bei iš to išplaukiančias pasekmes.	Mūsų nuomone, trūksta dermės tarp paties pasiekimo, jo raidos apibrėžties ir pasiekimų lygių požymių. Pats pasiekimas referuoja į mokinio gebėjimą spręsti problemas, raidos apibrėžtis taip pat nagrinėja problemas, tačiau jų lygmuo jau yra ne tik klasės mokyklos ir vietos bendruomenės lygmens, bet ir nacionalinio bei globalaus lygmens. O pasiekimų lygių požymių apibrėžtyse kalbama apie savęs kaip piliečio, savo teisių ir

					pareigų suvokimą, kurie menkai dera su pasiekimo ir jo raidos apibrėžtimis.
	A5 Remdamiesi įvairiais informacijos šaltiniais, nagrinėja aktualias vietas, nacionalines ir globalias problemas, analizuoja ir interpretuoja politinius procesus ir geba argumentuoti bei pagrįsti savo nuomonę. Analizuoja ir kritiškai vertina informaciją, jos šaltinių patikimumą.	A.1.5. Suvokia piliečio ir pilietiškumo sąvokų turinį, lojalumo valstybei ir pilietinio nepaklusnumo problematiką. Suvokia, skiria ir interpretuoja tekstus skirtinguose kultūriniuose kontekstuose.	A5.3. Remdamiesi įvairiais Informacijos šaltiniais, nagrinėja aktualias vietas, nacionalines ir globalias problemas, klausimus ir įvykius, gebėdamas abejoti informacija ir ją pateikusiais šaltiniais.	A5.4. Tyrinėja ir domisi visuomenės gyvenimu, jį analizuoja, geba paaiškinti visas sąvokas susijusias su visuomenės ir valstybės raida bei gyvenimu. Analizuoja ir kritiškai vertina gaunamą kiekvieną informaciją, jos šaltinių patikimumą, geba daryti pagrįstas, objektyvias išvadas bei atskirti melagingas žinias.	Pasiekimo raidos apibrėžties pirmasis sakiny menkai susijęs su paties pasiekimo apibrėžtimi ir pasiekimų lygių požymiais.
	A6 Žino ir geba paaiškinti piliečio teises ir pareigas. Supranta informacines grėsmes – asmeniui, visuomenei ir valstybei. Žodžio laisvę suvokia kaip atsakingą ir argumentuotą nuomonės raišką.	A.1.6. Analizuoja ir kritiškai vertina informaciją, jos šaltinių patikimumą, geba teoriškai interpretuoti tekstus skirtinguose kontekstuose, daryti pagrįstas išvadas.			Pasiekimų lygių požymiai nenurodyti. A1.6 pasiekimo raidos apibrėžtis labiau atitinka A5 pasiekimą.
B. Dalyvavimas ir pokyčių inicijavimas bendruomenėje.	B1 Įsisavindami pilietinio raštingumo pagrindus, analizuodami savo pilietiškumo įgūdžius, įgydami žinių apie save ir	B.1.1. Aktyviai ir atsakingai dalyvauja kasdieniame mokyklos gyvenime sprendžiant klasėje kilusias problemas,	B1.3. Išskiria pilietinės visuomenės požymius, charakterizuoja šiuolaikinę demokratiją ir pateikia	B.1.4. Paaiškina pilietinės visuomenės požymius, jos veikimo prasmę. Aktyviai ir atsakingai dalyvauja kasdieniame	Pasiekimų lygio požymis B1.3 ir požymio B1.4 pirmasis sakiny yra labiau susijęs su kognityvine veikla (A

	visuomenę, mokiniai ugdosi motyvaciją kūrybiškai interpretuoti socialinę aplinką, demonstruoja ir propaguoja nuostatą nuolat keistis, tobulinti, lavinti save.	aktualias mokyklos, vietos bendruomenės problemas, dalyvauja pilietinėje, visuomeninėje veikloje priimant bendrus sprendimus grupėje ar klasėje.	keletą politinių jos raiškos formų.	mokyklos gyvenime sprendžiant klases, aktualias mokyklos, vietos bendruomenės problemas, aktyviai dalyvauja pilietinėje, visuomeninėje veikloje.	pasiekimų sritis), todėl manome, kad šie požymiai nedera su pačiu pasiekimu.
	B2 Demonstruoja gebėjimą suvokti, saugoti ir ginti tarptautines žmogaus teises savo artimoje aplinkoje.	B.1.2. Pats dalyvauja ir įtraukia kitus į pilietinę ar visuomeninę veiklą. Veikia, remdamasis nuostata, kad demokratijos kūrimas šeimoje, bendruomenėje, tautoje, valstybėje, pasaulyje – tai asmeninė ir bendruomeninė kiekvieno iš mūsų pareiga ir atsakomybė pliuralistinėje visuomenėje	B2.3. Dalyvauja įvairioje visuomeninėje, savanoriškoje veikloje, supranta asmeninę naudą ir pridėtinę vertę.	B.2.4. Pats dalyvauja ir įtraukia kitus į pilietinę, visuomeninę, savanorišką veiklą. Veikia, remdamasis nuostata, kad demokratijos kūrimas šeimoje, bendruomenėje, tautoje, valstybėje, pasaulyje – tai asmeninė ir bendruomeninė kiekvieno iš mūsų pareiga ir atsakomybė. pliuralistinėje visuomenėje	Pasiekimas B2, jo raidos apibrėžtis ir pasiekimų požymiai silpnai tarpusavyje susiję. Nei pasiekimų raidos apibrėžtyse, nei jų požymiuose nenurodyti požymiai, susiję su gebėjimu suvokti, saugoti ir ginti tarptautines žmogaus teises savo artimoje aplinkoje.
	B3 Supranta kokių padarinių gali turėti besaikis ar neprotingas gamtos išteklių naudojimas. Inicijuoja švietėjiškas gamtos apsaugos akcijas, propaguoja ir skatina gamtą saugančius procesus bei aktyviai dalyvauja gamtosauginėje veikloje.	B.2.3. Geba analizuoti socialinę, politinę ir kultūrinę tikrovę, galinčius joje kilti konfliktus, ieškoti taikaus šių konfliktų sprendimo būdų. Apibendrinami mokiniai pateikia išvadų ir kūrybingų pasiūlymų probleminei situacijai pagerinti ar pakeisti,	B3.3. Įsisavinęs ir supranta esmines ekonomikos žinias įprastose situacijose. Tinkamai vartoja pagrindines sąvokas, savarankiškai pateikia pavyzdžių iš aplinkos.	B.3.4. Geba analizuoti socialinę, politinę ir kultūrinę tikrovę, galinčius joje kilti konfliktus, ieškoti taikaus šių konfliktų sprendimo būdų. Apibendrinamas pateikia išvadų ir kūrybingų pasiūlymų probleminei situacijai pagerinti ar	Pasiekimo B3 raidos apibrėžtis nesusijusi su pasiekimo apibrėžtimi. Šis pasiekimas labiau dera su C1.6 raidos apibrėžtimi. Be to, B3.3 ir B3.4 pasiekimų požymiai nesusiję su B3 pasiekimu. Pasiekimų požymiai, susiję su besaikiu ir neprotingu

		vertina ir saugo kultūros paveldą. C.1.6. Supranta kokių padarinių gali turėti besaikis ar neprotingas gamtos išteklių naudojimas, todėl inicijuoja ir dalyvauja aplinkos apsaugos veikloje, saugo savo gamtinę ir kultūrinę aplinką.		pakeisti, vertina ir saugo kultūros paveldą.	išteklių naudojimu, programos projekte nenurodyti. Taip pat siūlome vietoje termino “gamtos” naudoti terminą “aplinkos”.
	B4 Aktyviai ir atsakingai dalyvauja kasdieniame mokyklos gyvenime sprendžiant klasėje kilusias problemas, aktualias mokyklos, vietos bendruomenės ir savivaldos problemas, dalyvauja pilietinėje, visuomeninėje veikloje.	B.2.4. Inicijuoja veiklą bendruomenės, valstybės labui, nuolat lavinasi aktyvaus socialinio gyvenimo įgūdžius, įgalinančius veikiant bendruomenėje, inicijuojant socialinius pokyčius, dalyvaujant, saugant ir vystant kultūrinį paveldą, propaguojant naujus socialinius-kultūrinius santykius.	B3.3. Įsisavinęs ir supranta esmines ekonomikos žinias įprastose situacijose. Tinkamai vartoja pagrindines sąvokas, savarankiškai pateikia pavyzdžių iš aplinkos.	B4.3. Supranta ekonomikos ir verslo esmę. Vertina verslo vaidmenį pažįstamoje aplinkoje ir paaiškina, kuo svarbus verslumas.	Programos projekte nurodyti B4 pasiekimų lygių požymiai nesusiję su pasiekimo apibrėžtimi.
	B5 Išskiria savo ir visuomenės atsakomybės ribas, pats dalyvauja ir įtraukia kitus į pilietinę ar visuomeninę veiklą. Suvokia savo vaidmenį užtikrinant	B.2.5 Geba analizuoti socialinę, ir ekonominę tikrovę, galinčius joje kilti konfliktus, ieškoti taikaus jų sprendimo būdų. Apibendrinami mokiniai			Programos projekte nenurodyti B5 pasiekimų lygių požymiai.

	asmeninį, socialinį ir valstybės nacionalinį saugumą. Suvokia ir analizuoja vidines ir išorines grėsmes galinčias kilti jam pačiam, bendruomenei, valstybei ir demokratiniam pasauliui.	pateikia išvadų ir kūrybingų pasiūlymų probleminei situacijai pagerinti ar pakeisti, vertina ir saugo kultūros paveldą.			
	B6 Geba pateikti istorinius laisvės kovų pavyzdžius, kurie atskleidžia ginkluoto ir neginkluoto pasipriešinimo ir nacionalinio saugumo užtikrinimo būdus.				Programos projekte nenurodyti B6 pasiekimų lygių požymiai.
	B7 Geba kritiškai įvertinti ryšį tarp žmogaus teisių, demokratijos, taikos ir saugumo globaliame pasaulyje. Išskiria toleranciją ir empatiją, kaip demokratines vertybes. Propaguoja ir demonstruoja dialogo, bendravimo ir bendradarbiavimo kultūrą.		C2.3. Paaiškina demokratinio valdymo pagrindus, gali pateikti keletą jos veikimo principų ir demokratijos apraiškų. Žino demokratinio ir nedemokratinio valdymo skirtumus. Vertina demokratinio valdymo vertybes.	C2.4. Aktyviai dalyvauja demokratinio valdymo organuose mokykloje, vietos bendruomenėje, nagrinėjant ir sprendžiant aktualias vietas, nacionalines ir globalias problemas. Organizuoja renginius mokykloje, bendradarbiauja su kitais mokyklos bendruomenės nariais, keičiasi patirtimi, gautais rezultatais; apibendrina, išreiškia savo nuomonę, pagrindžia ją ir apgina; išklauso, gerbia kitų nuomones, atsižvelgia į jas ir į kitų patirtį; supranta, išreiškia,	Programos projekte nenurodyti B7 pasiekimų lygių požymiai. Tačiau atkreipiame dėmesį, kad pasiekimų lygių požymiai C2.3 ir C2.4 nesusiję su pasiekimu C2, bet galėtų būti siejami su pasiekimu B7.

				paaishkina, kritiskai įvertina kitų nuomones ir idėjas.	
C. Socialinių ryšių kūrimas ir palaikymas	C1 Aktyviai dalyvauja nagrinėjant ir sprendžiant aktualias vietas, nacionalines ir globalias problemas, organizuojant renginius mokykloje, bendradarbiauja su kitais mokyklos bendruomenės nariais, keičiasi patirtimi, gautais rezultatais; apibendrina, išreiškia savo nuomonę.	C1.2. Aktyviai dalyvauja nagrinėjant ir sprendžiant aktualias vietas, nacionalines ir globalias problemas, organizuojant renginius mokykloje, bendradarbiauja su kitais mokyklos bendruomenės nariais, keičiasi patirtimi, gautais rezultatais; apibendrina, išreiškia savo nuomonę, pagrindžia ją ir apgina; išklauso, gerbia kitų nuomones, atsižvelgia į jas ir į kitų patirtį; supranta, išreiškia, paaishkina, kritiskai įvertina kitų nuomones ir idėjas.	C1.3. Žino valdžios kilmę, valdžių padalijimo principą. Supranta ir skiria valstybės ir vietos savivaldos institucijas, paaishkina ir skiria jų funkcijas ir atsakomybę.	C1.4. Geba paaishkinti valstybinės valdžios sąvoką, jos kilmę, supranta jos pareigas ir funkcijas, gali paaishkinti valdžių padalinimo principo objektus ir jų vaidmenį valstybės gyvenime. Reikliai ir kritiskai vertina politikos, istorijos, teisės, ekonomikos istorijos šaltinius; ieško patikimų šaltinių.	Aukštesnių lygių pasiekimų požymiai, mūsų nuomone, neatitinka C1 pasiekimo ir jo raidos apibrėžčių.
	C2 Suvokia savo, kaip ekonomikos subjekto vaidmenį, sugeba veikti ir inicijuoti pokyčius namų ūkyje. Geba paaishkinti savo ekonominį vaidmenį valstybėje ir valstybės ekonominę politiką.	B.2.6. Supranta ekonomikos ir verslo reikšmę valstybės gyvenime, turi verslo kūrimo pagrindus, išbando jo elementus visuomeninėje veikloje. Supranta ir vertina ekonomikos prasmę.	B3.3. Įsisavinęs ir supranta esmines ekonomikos žinias įprastose situacijose. Tinkamai vartoja pagrindines sąvokas, savarankiškai pateikia pavyzdžių iš aplinkos.	B.4.4. Supranta ekonomikos ir verslo reikšmę valstybės gyvenime, turi verslo kūrimo pagrindus, išbando jo elementus visuomeninėje veikloje. Supranta ir vertina ekonomikos prasmę.	Programos projekte su šiuo pasiekimu susijusios raidos apibrėžtys ir pasiekimų lygių požymiai nurodyti prie kitų B srities pasiekimų.

		B.2.7. Suprasdamas finansinę politiką valstybėje, analizuoja finansinio gyvenimo tikrovę, daro argumentuotas išvadas, siūlo idėjas finansinei situacijai pagerinti asmeniui, imonei ar valstybei.	B4.3. Supranta ekonomikos ir verslo esmę. Vertina verslo vaidmenį pažįstamoje aplinkoje ir paaiškina, kuo svarbus verslumas.		
	C3 Dalyvauja grupės ar klasės diskusijoje, debatuose, derasi ir susitaria dėl bendrų sprendimų. Suteikia emocinę, intelektualinę, praktinę pagalbą klasei ar mokyklos bendruomenės nariams. Taikydami įgytas žinias apie institucijų prigimtį, socialinės tikrovės institucionalizavimo ir legitimavimo mechanizmus, mokosi veikti kurti, suvokti, interpretuoti ir komunikuoti instituciniame lygmenyje.	C.1.1. Suvokia socialinės tikrovės institucionalizavimo ir legitimavimo mechanizmus. Tyrinėdami institucines bendradarbiavimo formas, mokiniai ugdo socialinių ryšių palaikymo, transformavimo ir kūrimo nuostatas, jas realizuodami savo kasdieniniame gyvenime bei visuomeninėje veikloje C1.3. Analizuodami socialinių institucijų prigimtį, remdamiesi žiniomis apie institucines bendradarbiavimo formas, mokiniai demonstruoja	C3.3. Supranta valstybės sąrangą, jos teisinę sistemą, funkcijas, žino valdžių padalinimo principu ir kiekvienos valdžios pareigas.	C3.4. Supranta valstybės sąrangą, jos teisinį pagrindą, struktūrą, jos valdymo principus ir institucijas, geba paaiškinti valstybės funkcijas ir piliečio teises bei pareigas.	Manome, kad nėra sąsajų tarp pasiekimo C3 ir jo lygių požymių. Taip pat atkreipiame dėmesį, kad C1 pasiekimui priskirta raidos apibrėžtis neturi su ja sąsajos ir labiau dera su pasiekimu C3.

		dalyvavimo, bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžius ir ugdomi atvirumo socialinei kaitai nuostatas.			
	C4 Atstovauja mokyklos, gyvenamosios vietovės, gyvenamosios vietovės, mokslo ir miesto bendruomenės. Dalyvauja LMS ar kitų nevyriausybių organizacijų veikloje. Inicijuoja, organizuoja kalendorinių, tautinių, valstybinių švenčių paminėjimą ir šventimą.	C.1.4. Supranta valstybės sąrangą, jos teisinę sistemą, žino valdžių padalinimo principą, susipažinęs su politinių ir juridinių idėjų sistemomis, teisiniais kodeksais ir teisinėmis institucijomis, teismų sistema. Suvokia teisėtumo ir teisingumo santykio problematiką.	C4.3. Palygina įvairias politines sistemas, struktūras, organizacijas. Apibūdina Lietuvos narystės tarptautinėse organizacijose prasmę, paaiškindamas tų organizacijų veiklos tikslus bei naudą Lietuvos valstybei.	C4.4. Atskleidžia keletą skirtingų požiūrių į Lietuvos narystę tarptautinėse organizacijose bei argumentuodamas pristato savo požiūrį. Projektuoja pasirinkto politinio; pilietinio; visuomeninio gyvenimo aspekto tyrimą.	Manome, kad šio pasiekimo raidos ir jo lygių požymių apibrėžtys nederą. Pats pasiekimas referuoja į mokinio atstovavimo ir aktyvaus dalyvavimo įvairiose institucijose gebėjimus. O raidos apibrėžtis ir pasiekimų lygių požymiai apibrėžia tik kognityvinę mokinių veiklą.
	C5 Išskirdami Lietuvos pasaulio valstybių istorinius, geografinius vaizdinius, palikimą, ugdomi pagarbą savo tautai ir valstybei, puoselėja jos valstybingumą. Paaiškina valstybingumo bruožus ir valstybės funkcijas.	C.1.5. Gerbia savo tautą, valstybę, žino jos istoriją, puoselėja jos valstybingumą, suvokia valstybinių švenčių funkcijas ir prasmę.	C5.3. Įžvelgia valstybės, tautos, bendruomenės sąvokų sąlygotumą, galimą daugį perspektyvinių požiūrių. Atskleidžia bendruomenių, tautos, valstybės tradicijų kilmę ir kaitą, nurodydamas aplinkybes bei priežastis, skatinusias pokyčius. Atskleidžia skirtingus atskirų visuomenės narių, bendruomenių požiūrius į	C5.4. Apibūdina tautos tradicijų raidą, dabarties aktualijas, susijusias su tradicijų raida; tradicijų išsaugojimo, kūrimo ir tvirtumo problematiką bei vystymosi perspektyvas, būtinybę stiprinti ir išlaikyti tradicijas, valstybingumą kilmę. Išsako pozicijas; jas sąlygojančius faktorius. Pateikia argumentuotus, etika ir mokslo principais	Pasiekimo lygio požymis C5.4 pakartoja pasiekimo požymį A5.4.

			tradicijas, valstybingumą bei jų svarbą dabarties ir ateities pasaulyje. Įžvelgia galimus skirtingų požiūrių sąlyčio taškus.	pagrįstus teiginius formuluodamas savo poziciją svarstymuose dėl būtinybės išsaugoti kultūros, tautinį, bendruomenių paveldą. Projektuoja tyrimą, susijusį su vietos bendruomene, paveldu, asmenybėmis, institucijomis; numato medžiagos, reikalingos tyrimui, rinkimo, apdorojimo ir panaudojimo būdus. Supranta kokių padarinių gali turėti besaikis ar neprotingas gamtos išteklių naudojimas, todėl inicijuoja ir dalyvauja aplinkos ir kultūrinės aplinkos bei paveldo apsaugoje.	
	C6 Ugdosi paveldosaugos, istorinės tapatybės išsaugojimo globaliame pasaulyje savybes. Propaguoja globalaus pasaulio daugiakultūriškumo sampratą ir Lietuvos savitumo bruožus. Paaikškina kaip demokratinės vertybės vienija ir saugo taiką pasaulyje ir regionuose. Geba įvertinti	C.1.6. Supranta kokių padarinių gali turėti besaikis ar neprotingas gamtos išteklių naudojimas, todėl inicijuoja ir dalyvauja aplinkos apsaugos veikloje, saugo savo gamtinę ir kultūrinę aplinką.			Pasiekimo raidos apibrėžtis C1.6 referuoja į atsakingą gamtos išteklių naudojimą, todėl sietina su pasiekimu B3. Programos projekte šiam pasiekimui priskirtinų pasiekimų lygių požymiai nenurodyti.

	Lietuvos vaidmenį tarptautinėse organizacijose ir jų institucijose, nurodo kaip globali politika veikia Lietuvos visuomenę.				
--	---	--	--	--	--